

Важливо, що науково-дослідна робота студентів в технікумі є елементом фундаментальної технології зі становлення ціннісних орієнтацій студента в контексті формування самонавчання та самоорганізації. Іншими словами, технікум створює систему компетенцій з чіткою орієнтацією на майбутнє, які сприятимуть молодому науковцю отримати досвід та знання бути успішним в подальшому житті.

Література

1. Вища освіта і наука – пріоритетні сфери розвитку суспільства у XXI ст. Рішення колегії Міністерства освіти та науки України від 28.02.03. № 2/3–4// Інформаційний збірник Міністерства освіти та науки України – 2003. – № 8.

2. Педагогічні технології: [навч. посіб.] / Падалка О.С., Нісімчук А.М., Шпак О.Т. – К.: Українська енциклопедія, 1995. – 254 с.

3. Педагогічні технології у безперервній професійній освіті: [монографія] / за ред. Сисоєвої С.О. – К.: ВІПОЛ. – 2001. – 504 с.

Стаття надійшла до редакції 14.04.2012 р.

УДК 37.091.26

К. О. Гавриленко,
ст. лаборант
кафедри загальнотехнічних дисциплін
та методики трудового навчання,
Кіровоградський ДПУ ім. В. Винниченка

УПРАВЛІННЯ МОНІТОРИНГОМ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВНЗ

Гавриленко К. О. Управління моніторингом навчальних досягнень студентів педагогічних ВНЗ.

У статті розглянуто особливості управління моніторингом навчальних досягнень студентів педагогічних ВНЗ. Розкрито сутність понять «моніторинг» та «моніторинг в освіті».

Ключові слова: моніторинг, якість освіти, управління, навчальні досягнення.

Гавриленко К. Управление мониторингом учебных достижений студентов педагогических вузов.

В статье рассмотрены особенности управления мониторингом учебных достижений студентов педагогических вузов. Раскрыта сущность понятий «мониторинг», и «мониторинг в образовании».

Ключевые слова: мониторинг, качество образования, управление, учебные достижения.

Gavrilenko K. Management of monitoring learning achievements of students of pedagogical universities.

The features of management of educational achievements of students of pedagogical institutions of higher learning monitoring are considered. Essence of concepts «monitoring» and «monitoring is exposed in education».

Key words: monitoring, quality of education, management, educational achievements.

Зростання нової ролі особистості в умовах демократизації, гуманізації суспільства, професіоналізації життя, впровадження новітніх технологій виробництва, зростання конкуренції ставить перед колективами вищих навчальних закладів нові вимоги до оцінювання навчальних досягнень майбутніх спеціалістів. Якість вищої освіти, як стверджує Закон України «Про вищу освіту», – це сукупність якостей особи з вищою освітою, що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну

спрямованість і зумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби, так і потреби суспільства. Підготовка нової генерації високоосвічених кадрів, здатних здобувати і продукувати знання, потребує здійснення кардинальних змін у вищій школі [2].

До першочергових завдань, які має розв'язати держава у сфері вищої освіти, увійшли ті, що проголошують необхідність запровадження нових управлінських механізмів розвитку освіти та моніторингу якості освіти, заснованого на науковому підході до аналізу проблем та оперуванні достовірною статистичною інформацією.

Широке впровадження моніторингу якості навчальних досягнень студентів створює можливості для забезпечення кожного студента інформацією про стан його навчальної підготовки і надання своєчасної допомоги в коригуванні цього стану відповідно до здібностей та потреб особистості.

Методологічні й теоретичні проблеми моніторингу розглядаються в працях І. Бестужева-Лади, І. Герасимова, Т. Заславської, Ю. Левади, О. Майорова [2], Н. Пішулина, А. Савельєва, Н. Селезньової, Л. Семушиної, А. Субетто, Р. Шишова [8], А. Орлов розглядає моніторинг у контексті підвищення якості управлінських рішень і при здійсненні педагогічних інновацій. В. Кальней, Н. Міхайлова, Н. Селезньова використовують моніторинг як засіб оцінки якості освіти. М. Гузаїров, І. Єлісеєв, А. Сапронов розглядають моніторинг як інформаційну основу в системі оцінювання й управління якістю освіти на регіональному рівні, а І. Вавілова, Л. Виноградова, С. Горбатков, В. Лукманов, Т. Макарова, Е. Мухортова, Н. Нікітін, Г. Скок – на рівні навчального закладу, педагога, студента, учня. Застосування моніторингу в різних сферах діяльності аналізується в роботах Є. Антосенкова, А. Ахмадєєва, А. Бичкова, І. Вавілова, І. Галяминої, С. Горбаткова, Л. Грибанової, В. Гудкової, М. Гузаїрова, Т. Козлової, В. Левашова, Н. Морозової, Г. Савельєвої.

Саме поняття «моніторинг» становить інтерес з позиції його теоретичного аналізу, оскільки не має однозначного тлумачення, тому що вивчається й використовується в різних сферах науково-практичної діяльності. Складність формулювання визначення означеного поняття пов'язана також з його належністю як до сфери науки, так і до сфери практики. Моніторинг можна визначити як «постійне спостереження за яким-небудь процесом задля виявлення його відповідності бажаному результату або вихідним пропозиціям – спостереження, оцінка і прогноз стану довкілля у зв'язку з діяльністю людини».

Отже, моніторинг становить достатньо складне й неоднозначне явище. Він застосовується у різних сферах і з різноманітними цілями, але при цьому має загальні характеристики, властивості, риси, хоч існує і розвивається досить ізольовано в межах тієї чи іншої науки або галузі управління. Можна зазначити, що ступінь вивченості й інтенсивність використання його в різних сферах діяльності не рівнозначні.

Моніторинг якості навчальних досягнень студентів – це система збирання, оброблення, зберігання і розповсюдження інформації про якість

навчальних досягнень студентів, яка дає можливість висловлювати судження про стан навчального процесу в будь-який момент часу і може забезпечити прогнозування його розвитку [2].

Одне з найбільш усебічних досліджень освітнього моніторингу виконано О. Майоровим. В його роботу [4] розглянуті історію становлення моніторингу, побудовано розгорнуту класифікацію видів моніторингу за різними ознаками, сформульовано вимоги до інформації зворотного зв'язку, подано огляд різних таксономій, що є підґрунтям для побудови систем моніторингу, визначено його функції.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що найбільші труднощі у здійсненні моніторингу в навчальних закладах виникають через: недооцінювання ролі моніторингу в управлінні навчальним процесом; нерозрізнення термінів «моніторинг», «діагностика», «дослідження», «контроль» і «оцінювання»; відсутність експериментально перевірених навчально-методичних розробок щодо впровадження моніторингу в практичну діяльність вищих навчальних закладів.

Моніторинг відрізняється від діагностики безперервністю процесу; технологічністю збирання даних, що дозволяє одержувати значні масиви первинної інформації й її оцінювати; можливістю використовувати комп'ютерні інформаційні системи для швидкого введення, нагромадження та оброблення первинних даних, що дозволяє оперативно налагодити зворотний зв'язок у системі управління.

До складу моніторингу входить контроль. Основним завданням моніторингу є прогнозування і коригування розвитку об'єкта, завданням контролю – надання інформації про стан об'єкта. Моніторинг характеризується безперервністю, а контроль – дискретністю.

Між поняттями «моніторинг» і «оцінювання» наявна суттєва відмінність. Моніторинг передбачає систематичне збирання фактів про контекст, вхідні ресурси, процеси і результати в системі освіти. Оцінювання передбачає використання зібраних даних для того, щоб сформулювати оцінне судження про ситуацію. Оцінювання більше спрямоване на сертифікацію. Для нього важливим є кінцевий результат, тоді як для моніторингу головне – визначення стану об'єкта у будь-який момент.

Моніторинг в освіті – категорія педагогічна й управлінська, оскільки він не копіює загальних положень теорії інформації, а переводить їх на мову педагогіки, психології і управління. Соціальна сутність освітнього моніторингу визначається тим, що саме він служить головним засобом контролю й обліку передавання соціального досвіду (змісту освіти) підростаючим поколінням.

Отже, моніторинг якості освіти у вищому навчальному закладі – це інформаційна система, яка постійно оновлюється і поповнюється на основі безперервного стеження за станом і динамікою розвитку основних складових якості освіти за сукупністю визначених критеріїв задля вироблення управлінських рішень щодо коригування небажаних диспропорцій на основі

аналізу зібраної інформації і прогнозування подальшого розвитку досліджуваних процесів.

Створення інформаційних умов для формування цілісного уявлення про стан освітнього процесу, про якісні й кількісні зміни в ньому є основною метою моніторингу якості освіти у вищому навчальному закладі.

Ця мета природно виникає на певному етапі еволюції освітньої системи. Її здійснення неможливе без становлення необхідних умов, наявності інтелектуальних, фінансових і матеріально-технічних можливостей самої системи освіти і її структурних компонентів. Величезне значення має усвідомлення суб'єктами цієї системи доцільності розроблення реалістичної моделі моніторингу.

Основними завданнями моніторингу якості освіти у ВНЗ є:

1) розробка комплексу показників, що забезпечують цілісне уявлення про стан освітнього процесу, про якісні й кількісні зміни в ньому;

2) систематизація інформації про стан і розвиток освітнього процесу у ВНЗ;

3) забезпечення регулярного й наочного представлення інформації про процеси, що відбуваються у ВНЗ;

4) інформаційне забезпечення аналізу і прогнозування стану й розвитку освітнього процесу, вироблення управлінських рішень.

Необхідно зазначити, що одним із завдань моніторингу є попередження про те чи інше неблагополуччя, небезпеку для ефективного функціонування об'єкта. Причому не просто констатація факту появи змін, що становлять небезпеку, а саме попередження про неї перш ніж ситуація може стати необоротною. Тим самим створюється можливість запобігання або мінімізування можливого деструктивного розвитку подій.

У процесі моніторингу якості вищої освіти можна виокремити такі рівні: кафедральний, факультетський (інститутський), університетський, регіональний, державний, континентальний, світовий. Практична реалізація завдань моніторингу вищим навчальним закладом здійснюється на перших трьох рівнях – кафедральному, факультетському, університетському. На кафедральному рівні доцільно використовувати педагогічний і професіографічний моніторинг, на факультетському – професіографічний і освітній моніторинг, на університетському рівні – освітній моніторинг.

До показників моніторингу результатів освітнього процесу університетського рівня можна віднести: рейтинг вищого навчального закладу серед інших; відсоток випускників, працевлаштованих за спеціальностями; відсоток випускників, які працюють за спеціальністю через 1, 3, 5 років після закінчення вищого закладу; оцінка готовності випускників до професійної діяльності керівником (високий, середній, низький рівень); самооцінка готовності випускників до професійної діяльності (високий, середній, низький рівень); рівень заробітної плати випускників.

До показників факультетського рівня можна віднести: відповідність особистих якостей випускників вимогам професії; відповідність професійних

знань, умінь і навичок вимогам професії; здатність випускників до інноваційної діяльності; рейтинг випускників серед працівників організації; особисті досягнення випускників (нагороди, наукові роботи, винаходи, публікації та ін.).

До показників кафедрального рівня можна віднести: професійну спрямованість випускників; професійну компетентність випускників; позитивні риси в роботі випускників; недоліки в роботі випускників; ставлення підлеглих або учнів до випускників; ставлення керівників до випускників.

Ми вважаємо, що головним принципом вдалої роботи викладачів щодо виконання моніторингу є їх методична підготовка, а саме: знання основ організації моніторингу в процесі навчання; наявність діагносту вального мислення та діагностувальної майстерності, а також практичної підготовки до використання діагностичних матеріалів; уміння дібрати спеціальні контролювальні матеріали для студентів, а також методичні рекомендації для себе.

Отже, основою управління якістю освіти є моніторинг якості освіти, спрямований на отримання оперативної та достовірної інформації про якість освітніх результатів, умов досягнення освітніх результатів. Моніторинг є цілісним управлінським інструментом, який дозволяє зібрати, зберегти, обробити, поширити інформацію про діяльність педагогічної системи, визначити її стан і спрогнозувати розвиток. Удосконалення потребують технологія й інструментарій внутрішньовузівського моніторингу якості освіти, залучити до управління якістю всіх суб'єктів освітнього процесу й визначити місце й роль кожного з них у цій взаємодії.

Література

1. Андреев В.И. Проблемы педагогического мониторинга качества образования / В.И.Андреев // Известия Российской Академии Наук. – № 1. – 2001. – С. 37.
 2. Байдацька Н.М. Моніторинг якості знань студентів як соціально-педагогічна проблема / Н.М. Байдацька // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: [зб. наук. пр.]. – Випуск 7 / Редкол. : І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2005. – С. 238–241.
 3. Лукіна Т. Моніторинг в освіті. Якість освіти: визначити, щоб оцінити / Тетяна Лукіна // Управління освітою. Вкладка. – 2004. – №22 (94).
 4. Майоров А.Н. Мониторинг в образовании. Книга 1/А.Н.Майоров. – Спб. : Издательство «Образование-Культура», 1998. – 344 с.
 5. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи: [посібник] / за заг. ред. О. І. Локшиної. – К. : «К.І.С.», 2004. – 128 с.
 6. Силина С.П. Профессиографический мониторинг в педагогических вузах / С.П. Силина // Педагогика.–2001. –№ 7. – С. 47–53.
 7. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом / Є.М. Хриков. – К. : Знання, 2006. – 365 с.
 8. Шишов С.Е. Школа: мониторинг качества образования /С. Шишов, В. Кальней.– М.: Педагогическое общество России, 2000. – 320 с.
- Стаття надійшла до редакції 28.05.2012 р.